

แนวทางการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ประเด็น	สาระสังเขป
๑. สภาพปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	สหรัฐอเมริกา ได้รายงานการจัดอันดับสถานการณ์คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย ภายใต้กฎหมายการค้าสหรัฐฯ มาตรา ๓๐๑ พิเศษ จากบัญชี PWL (Priority Watch List / กลุ่มประเทศที่ไม่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อย่างเพียงพอ และมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสูง) เป็นกลุ่ม WL (Watch List / กลุ่มประเทศ ที่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อย่างเพียงพอ และมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในระดับต่ำ)
๒. สรุปสาระสำคัญของข้อกฎหมาย	- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๖ งานอันมีลิขสิทธิ์ ได้แก่งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างไร - พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ "เครื่องหมาย" หมายความว่า ภาพลาย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เสียง หรือสิ่งเหล่านี้ อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน "เครื่องหมายการค้า" หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้ หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้ เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น แตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น หรือหมายความว่า เครื่องหมายการค้าเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของสินค้า ของคุณนั่นเอง - พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ "สิทธิบัตร" หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้ เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือหมายความว่า ถึงแม้เราจะคิดค้นสูตรอาหารหรือประดิษฐ์อะไร ขึ้นมาก็ตาม หากเราต้องการที่จะคุ้มครองสูตรหรือกระบวนการผลิต ของเราก็สามารถนำสูตรหรือกระบวนการผลิตนั้นไปจดสิทธิบัตร เพื่อให้เกิดความคุ้มครองได้

ประเด็น	สาระสังเขป
๒. สรุปสาระสำคัญของข้อกฎหมาย (ต่อ)	- พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๕ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ "ความลับทางการค้า" หมายความว่า ข้อมูลการค้าที่ยังไม่รู้จักกันโดยทั่วไปหรือยังเข้าถึงไม่ได้ในหมู่บุคคล ซึ่งโดยปกติแล้วต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว โดยเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เนื่องจากการเป็นความลับ และเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาไว้เป็นความลับหรือหมายความถึง ความลับทางการค้าอาจอยู่ในรูปแบบของ สูตร วิธีการ กรรมวิธี การออกแบบ เครื่องมือแบบแผน หรือ การรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการทำธุรกิจเพื่อเพิ่มความได้เปรียบเหนือคู่แข่งหรือกลุ่มลูกค้า
๓. แนวทางการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	๑. จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีอำนาจหน้าที่ประสานการปฏิบัติกับ กอ.รมน. และกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งบูรณาการป้องกันและปราบปรามร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตกรุงเทพมหานคร และประสานการปฏิบัติกับพนักงานฝ่ายปกครองในเขตท้องที่ภูมิภาค ๒. ร่วมกับ กอ.รมน. และกระทรวงพาณิชย์ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา) กำหนดแผนงานการขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง ๓. จัดตั้งชุดปฏิบัติการพิเศษสนับสนุนการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของจังหวัด/อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๔. รายงานผลการดำเนินงานที่รวดเร็ว ถูกต้อง มีการจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ
๔. การใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม	๑. มาตรการการรับแจ้งข้อมูล/เบาะแส - ใช้กลไกการรับแจ้งข้อมูล/เบาะแสการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ผ่านเครือข่ายศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและอำเภอรวมทั้งศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย (สาขาวังไชยา) โดยมีพนักงานฝ่ายปกครองเตรียมพร้อมในการรับแจ้งข้อมูล/เบาะแสจากเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา

ประเด็น	สาระสังเขป
	- กำชับให้ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตรวจสอบพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และรายงานให้จังหวัดและกรมการปกครองทราบ ๒. มาตรการป้องกัน - ทำความเข้าใจและจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ให้เช่า เช่น เจ้าของศูนย์การค้า เจ้าของตลาด เป็นต้น โดยหากมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่ให้เช่า เจ้าของพื้นที่ให้เช่าอาจต้องมีส่วนรับผิดชอบในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานั้นด้วย - ให้จังหวัด/อำเภอ ที่มีแนวเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้าน กำหนดมาตรการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา บริเวณท่าเรือ ท่าอากาศยาน แนวชายแดนและเส้นทางเดินทางเข้าพื้นที่ขึ้นใน โดยจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ตามเส้นทางต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีการลักลอบขนสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งสกัดกั้นการเดินทางเข้าออกบริเวณช่องทางธรรมชาติ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางทะเล และอาจกำหนดแนวทางการสืบสวนแหล่งผลิต/เก็บรักษา เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดลิขสิทธิ์หรือความผิดเครื่องหมายการค้า ตลอดจนการสืบสวนหาผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญารายใหญ่ ทั้งนี้ ให้บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด/สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ กอ.รมน.ในพื้นที่ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ หรือด่านศุลกากรพื้นที่ เป็นต้น ๓. มาตรการปราบปราม - ให้นักงานฝ่ายปกครองดำเนินการตรวจสอบ/ปราบปราม เพื่อลดและจัดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในท้องตลาดตามข้อมูล/เบาะแสที่ได้รับแจ้ง และสามารถขอสนับสนุนชุดปฏิบัติการพิเศษกรมการปกครองดำเนินการร่วมการจับกุม/ดำเนินคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา - เอาผิดเจ้าของพื้นที่ที่จงใจ สนับสนุน หรือปล่อยปละละเลยให้มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่ของตน ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานต้องพิจารณาว่าการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดตรวจพบหรือดำเนินการตามกฎหมายเป็นการกระทำผิดประเภทใด เป็นความผิดต่อส่วนตัว หรืออาญาแผ่นดิน ยกตัวอย่างเช่น - ความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นความผิดต่อส่วนตัวของผู้เสียหาย การเริ่มต้นคดีจะต้องมีคำร้องทุกข์ผู้เสียหายและเป็นคดีที่สามารถยอมความได้ ดังนั้น การจับกุมดำเนินคดีผู้กระทำความผิด

จะต้องมีการยื่นคำร้องทุกข์เสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินคดีได้

ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ให้นิยามคำว่า "ผู้สร้างสรรค์" หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานโดยความริเริ่มของตนเอง มิใช่การลอกเลียนแบบของจริงจากธรรมชาติหรือลอกเลียนแบบงานของผู้อื่น ทั้งที่ปรากฏเป็นรูปร่างหรือภาพถ่ายงานที่โจทก์อ้างว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพ้องนั้น เป็นงานที่เกิดจากการถอดรูปแบบมาจากของจริงตามธรรมชาติบ้าง ลอกเลียนจากงานของผู้อื่นบ้าง จึงมิใช่งานที่โจทก์สร้างสรรค์หรือริเริ่มด้วยตนเอง

- ความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้า เป็นความผิดอาญาแผ่นดินและถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายด้วย ดังนั้น ขั้นตอนการปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ ๒ วิธี กล่าวคือ (๑) ผู้เสียหายร้องทุกข์ (๒) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเองเมื่อพบการกระทำความผิดหรือมีบุคคลอื่นใดกล่าวโทษหรือร้องเรียน จึงไม่สามารถที่จะตกลงประนีประนอมยอมความกันได้

ตัวอย่างเช่น จำเลยเป็นผู้ประกอบการใช้ชื่อผลิตภัณฑ์ซึ่งเขียนด้วยตัวอักษรเดียวกัน แต่เป็นคนละประเภทหรือชนิดเดียวกัน ซึ่งพิจารณาจากส่วนประกอบของเครื่องหมายการค้า จะเห็นความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้งหมดจะเห็นว่าคล้ายคลึงกันมาก เพราะมีรูปสัญลักษณ์อย่างเดียวกันซึ่งเป็นสาระสำคัญของเครื่องหมาย แม้เป็นสินค้าคนละชนิด ก็นับว่าเป็นสินค้าเจ้าของเดียวกันกับโจทก์

- ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายสิทธิบัตรหรือกฎหมายความลับทางการค้า ต้องพิจารณาฐานความผิดเป็นเรื่องๆ ไป เพราะความผิดในบางฐานเป็นความผิดต่อส่วนตัว ส่วนความผิดในบางฐานเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

ตัวอย่าง (กฎหมายสิทธิบัตร) พิจารณาจาก ๓ หลักสำคัญ

๑. เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ๒. เป็นการประดิษฐ์ที่มีขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้น ๓. เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม

* ในการปฏิบัติหน้าที่หากพบงานใดที่มีหรือพบเห็นได้ทั่วไป และมีการจดสิทธิบัตรไว้แล้ว และไม่เข้าหลักเกณฑ์ ๓ ข้อข้างต้น ย่อมสันนิษฐานได้ว่ากระทำการละเมิดสิทธิบัตร (ในทางปฏิบัติเป็นไปได้น้อยที่จะสามารถพบและวิเคราะห์ได้ด้วยตัวของเจ้าหน้าที่เอง ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าของสิทธิบัตรเป็นผู้พิสูจน์ เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยตาเปล่า ต้องมีวิธีการในการตรวจสอบ)

ตัวอย่าง (กฎหมายความลับทางการค้า) มาตรา ๓ บัญญัตินิยามของความลับทางการค้าว่า "ข้อมูลการค้าซึ่งยังมิรู้จักกันโดยทั่วไป หรือยังเข้าถึงไม่ได้ในหมู่บุคคลซึ่งโดยปกติแล้วต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว โดยเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากเป็นความลับ และเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาไว้เป็นความลับ" โจทก์จึงมีหน้าที่นำสืบว่าข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อ ที่อยู่ และราคาค่าจ้างขนส่งตามพ้อง

ที่โจทก์กล่าวอ้างว่าเป็นความลับทางการค้า มีลักษณะครบถ้วนที่จะเป็นความลับทางการค้าตามที่มาตรา ๓ ดังกล่าวกำหนดไว้ การที่พนักงานบริษัทโจทก์คนอื่นนอกเหนือจากจำเลยที่ ๒ สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อ ที่อยู่ และราคาค่าจ้างขนส่งทั้งที่เป็นเอกสาร และเป็นข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์แสดงว่าโจทก์ไม่ได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นความลับ ข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อ ที่อยู่ และราคาค่าจ้างขนส่งตามฟ้องโจทก์ จึงไม่ใช่ความลับทางการค้า ตาม พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ.๒๕๕๕ มาตรา ๓ (ในทางปฏิบัตินั้นเจ้าหน้าที่นั้นไม่สามารถทราบได้เลยว่าข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้ามีอะไรบ้าง เจ้าของข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้าเท่านั้นที่ทราบ คดีประเภทนี้จึงจะทราบต่อเมื่อมีการร้องทุกข์จากเจ้าของข้อมูลเท่านั้น)

ดังนั้น ในทางปฏิบัติพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ควรปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในพื้นที่ ในฐานะที่เป็นผู้ดูแลกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาโดยตรงไม่ว่าจะเป็นคดีเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตรหรือกฎหมายความลับทางการค้า และในการดำเนินการควรให้ผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของสิทธินั้น ๆ หรือเป็นตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ เข้าร่วมปฏิบัติงานด้วย เพื่อช่วยในการตรวจสอบและนำสืบค้นค่าของกลาง เพราะผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของสิทธิ์ย่อมรู้ดีว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่เป็นความผิดละเมิดต่อผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม กระณีปรากฏข้อเท็จจริงขัดแย้งด้วยความรู้ความชำนาญของพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าสินค้าที่ตรวจพบเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร ก็สามารถตรวจค้นจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายได้

อนึ่ง ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจไม่ว่าในความสัมพันธ์ใดของคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา จะต้องเป็นหนังสือฉบับจริงเท่านั้น จึงจะสามารถได้สิทธิแทนผู้มีสิทธิได้

หมายเหตุ - การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานหากพบต้องการติดต่อ สอบถาม ขอคำแนะนำ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในพื้นที่ สามารถติดต่อได้ทางช่องทาง ต่อไปนี้

- ส่วนภูมิภาค ติดต่อกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัด กลุ่มกำกับดูแลและพัฒนาเศรษฐกิจการค้า

- ส่วนกลาง ติดต่อ ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๓ (คปป.๓) กอ.รมน. ติดต่อ ๐๒-๒๕๑๒๐๕๑-๕๖ หรือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กองป้องกันปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ติดต่อ สายด่วน ๑๓๖๘ หรือ ๐๒-๕๔๗๕๖๙๑

	๕. มาตรการรณรงค์ประชาสัมพันธุ์ - รณรงค์ให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ให้เช่า กำหนดเงื่อนไขให้เช่าพื้นที่โดยห้ามมิให้มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยเด็ดขาด - ประชาสัมพันธ์/แจ้งเตือน ให้ผู้ประกอบการตระหนักและเกิดจิตสำนึกในการร่วมกันต่อต้านการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา
--	---